

ня різних ресурсів. У таких випадках часто використовують критерій ефективності, що має вид деякого відносного, питомого ефекту, тобто результат, що припадає на одиницю використаних ресурсів [2]. Індикаторами такої оцінки служать багато показників ефективності: продуктивність праці, фондівдача, матеріалоемність, собівартість, рентабельність тощо.

Література:

1. Клименко С.М., Дуброва О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2005.
2. Прикладные методы математического моделирования экономических систем. Научно-методическое пособие / С.Р. Хачатрян. – М.: Издательство “Экзамен”, 2002.

УДК 658

Вікторія Рожелюк, Надія Микитюк

кандидат економічних наук, доцент

Надія Підлужна, старший викладач

Тернопільський національний економічний університет

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВІДХОДІВ КОНСЕРВНОГО ВИРОБНИЦТВА

В ринковій економіці особливого значення набувають питання раціонального використання матеріальних ресурсів і зменшення їх витрат. Особливо це питання актуальне в консервній промисловості, де матеріальні витрати в собівартості продукції займають більше 80%.

Технологічний процес консервного виробництва пов'язаний з отриманням великої кількості відходів: вижимки з яблук і винограду, виноградне насіння, плодіві кісточки, соняшникова макуха і інші.

До числа найважливіших показників, які характеризують рівень використання матеріальних ресурсів в консервній промисловості відносяться показники виходу і використання відходів, промислова переробка яких складає біля 20% об'єму переробленої сировини.

Важлива роль в управлінні і використанні матеріальних ресурсів належить обліку і контролю відходів виробництва. Питання, пов'язані з обліком відходів, знайшли певне відображення у працях вітчизняних вчених З.В.Гуцайлюка, Л.В. Нападовської, О.В.Лишиленко, В.В.Сопка та інших. Однак, у згаданих дослідженнях питання обліку відходів розглянуті в цілому і мало стосуються такої специфічної галузі як консервна.

Виникнення відходів спочатку документально підтверджується в цехах основного виробництва як шляхом внесення в технологічну документацію, так і шляхом виписування нагромаджу вальних документів. Зокрема, в консервному виробництві відходи виробництва обліковуються в спеціальній забірній відомості, яка відкривається на місяць окремо для кожної зміни. Відходи передаються на склад, як правило, в кінці зміни по приймально-здавальних накладних. Крім того дані про величину відходів відображаються в рапорті за зміну «Рух сировини, відходів і тари у виробництві». Діючий порядок оприбуткування відходів має певні недоліки як організаційного, так і методичного характеру. Відходи виробництва відображаються в обліку

тільки після встановлення факту їх використання або реалізації, а не в момент отримання у виробничому процесі. На практиці це приводить до того, що повністю втрачається контроль за збереженням і правильним відображенням по виробничих підрозділах. Разом з тим, кількісний облік здійснюється не в об'ємах фактичного отримання, а по кількості відходів, які використані для власних потреб і які реалізовані на сторону, без диференціації їх по видах і якісній характеристиці, тобто аналітичний облік по даному об'єкту повністю відсутній.

Відходи консервної промисловості згідно з Методичними рекомендаціями з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, в даний час, оцінюються: за зниженою ціною вихідного матеріального ресурсу (ціною можливого використання), якщо вони можуть бути використані для основного виробництва, або з підвищенням затрат (зменшенням виходу готової продукції) для потреб допоміжного виробництва, виготовленням предметів широкого вжитку або реалізації стороннім підприємствам і організаціям; за повною ціною вихідного матеріального ресурсу, якщо вони реалізуються стороннім підприємствам і організаціям, або для виробництва іншої продукції.

Якщо відходи використовуються підприємством для власних потреб, наприклад, для виготовлення продукції основного виробництва, або виробів широкого вжитку, облік їх здійснюється аналогічно обліку сировини і матеріалів (відповідно до П(С)БО 9 «Запаси»). Якщо відходи реалізуються, то їх вартість списується з рахунку обліку матеріальних цінностей і оформляється як відпуск матеріалів стороннім організаціям. Така оцінка не завжди сприяє раціональному використанню відходів. На нашу думку, при оцінці необхідно враховувати якість відходів, а також дійсні затрати на їх збирання і перевезення. Пропонуємо вести облік відходів на окремому норм. Вихід субрахунку «Відходи» до синтетичного рахунку «Запаси», що дозволить здійснювати систематичний облік і контроль за рухом відходів. Для організації аналітичного обліку доцільно вести «Відомість обліку руху відходів» по видах і напрямках використання.

Найбільшої оперативності обліку і контролю відходів можна досягти в умовах нормативного методу, який забезпечить інформацією по нормах і відхиленнях від більшості відходів консервного виробництва нормується. Дуже важливо, щоб ці норми були технічно обґрунтовані, враховували найновіші досягнення теорії і практики консервного виробництва. З метою посилення контролю за використанням сировини норми утворення відходів повинні бути розраховані по кожній технологічній операції і доведені до кожного робочого місця. При наявності оперативної інформації про фактичний вихід відходів з певним ступенем деталізації з'являється можливість застосування елементів нормативного обліку. Для цього порівнюються фактичні дані про утворення відходів з нормативними і виявляються відхилення.